

2021

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ МОВНОЇ
ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ**

**Збірник наукових статей
за матеріалами XVI Міжнародної
науково-практичної конференції**

19 жовтня 2021 р.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Казахський національний університет імені аль-Фарабі (Казахстан)
Бельський державний університет імені Алеко Руссо (Молдова)
Texas A&M University-commerce (USA)

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Збірник наукових статей за матеріалами XVI
Міжнародної науково-практичної конференції
19 жовтня 2021 р.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Сборник научных статей по материалам XVI
Международной научно-практической конференции
19 октября 2021 г.

П78 Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти: збірник наукових статей за матеріалами XVI Міжнародної науково-практичної конференції (19 жовтня 2021 р.). – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. – 378 с.

ISBN 978-617-8059-16-3.

У збірнику наукових статей за матеріалами конференції висвітлюються актуальні проблеми лінгводидактики та методики викладання іноземних мов, застосування у сучасному освітньому процесі традиційних та інноваційних технологій, прийомів та алгоритмів розвитку комунікативних та дискурсивних компетенцій іноземних студентів, а також психолого-педагогічні засади організації навчального процесу, міжкультурної адаптації та інтеграції іноземних студентів у освітній простір ЗВО, питання професійно-орієнтованого навчання іноземних студентів.

Збірник адресовано викладачам вищих навчальних закладів, аспірантам, студентам.

УДК 378

Адреса: Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
61002, м Харків вул Ярослава Мудрого, 25.

Телефон: (057) 707-36-81.

Друкується в авторській редакції. За зміст, автентичність фактичного матеріалу та посилань відповідають автори.

Литература:

1. Balțat L. Competențe emoționale necesare pentru eficientizarea activității profesionale a educatorilor. În: *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare*. Bălți: USARB, 2018, pp.427-430.
2. Borozan M. Cultura emoțională a cadrelor didactice universitare versus autoritate profesională . In: *Anuar științific: muzică, teatru, arte plastice*. Chișinău, 2009, pp. 200-203.
3. Roco M. Creativitate și inteligență emoțională . Iași : Polirom, 2001, pp.201-203.
4. Șova T.; Borozan M. Stresul ocupațional al cadrelor didactice. *Note de curs*. Chișinău: S.n. Tipografia din Bălți, 2014. 151 p.pp. 85-87.
5. Ахрямкина Т.А. Формирование эмпатии студентов в процессе обучения в педагогическом вузе . Самара, 2003.С.32 .
6. Вачков И. Основы технологии группового тренинга. Психотехники. Изд-во «Ось-89», 2000. С.176.
7. Митина Л.М., Асмаковец Е.С. Эмоциональная гибкость учителя. Москва, 2002, С.191.

Етнокультурний аспект у викладанні української мови як іноземної

Петрова Озель Л.П.

*к. філолог. н., доцент кафедри українознавства і лінгводидактики
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна
e-mail: liliantukr@ukr.net*

Сучасний етап та перспективи розвитку міжкультурної комунікації спонукають українське суспільство до переосмислення набутого досвіду та визначення нових і нестандартних напрямів поживлення культурного туризму й дипломатії. Україна як держава із самобутніми й багатими традиціями у сфері вітчизняної науки, культури й мистецтва має широкі можливості для всебічного представлення й активної популяризації різноманіття етнонаціонального ландшафту, засвідчує водночас орієнтири на європейські цінності, цілеспрямовано інтегрується у світовий культурний простір.

На шляху творення позитивного іміджу України як сучасної європейської держави з давніми традиціями вагоме значення має знайомство здобувачів вищої освіти, зокрема іноземних студентів з українськими етнокультурними цінностями, найперше мовними й історичними, чому найкраще сприяють курси «Української мови як іноземної» та «Історії України», основне призначення яких – допомогти представникам інших народів і держав адаптуватися до нових

етноментальних умов, більш глибоко сприйняти мову, історію й культуру країни їхнього навчання, засвоїти кращі її досягнення й надбання.

Вагомим внеском у становлення й розбудову системи етнічних цінностей українського народу стали праці з лінгвокультурології, що належать провідним вітчизняним мовознавцям С. Єрмоленко, Л. Мацько, В. Кононенку, В. Калашнику, О. Муромцевій, А. Мойсієнку, А. Загнітку, В. Жайворонку, Н. Данилюк, Т. Беценко. Проблемам залучення українських духовних і матеріальних надбань до системи мовної освіти іноземних громадян присвячують наукові розвідки Н. Ушакова, О. Черемська, М. Драгомирецька, Л. Лисенко, О. Матковський, В. Владимірова, О. Шевченко.

Мета розвідки полягає в узагальненні досвіду щодо впровадження культурологічного вектора у викладання української мови як іноземної, виокремленні напрямів етнокультурологічної роботи в ході навчальних занять, а також під час виховних та культурно-розважальних заходів, удосконаленні традиційних, накресленні та виробленні нових методів, прийомів і засобів популяризації надбань української духовної і матеріальної культури.

Цікаву, змістовну й пізнавальну інформацію про українських письменників, уривки з творів містять посібники І. Ющука, Ю. Жлуктенка, Є. Карпиловської, В. Ярмач; для навчальної літератури за редакцією Ю. Ісиченка, В. Калашника, А. Свашенко, А. Опришка характерні приклади з епістолярної спадщини діячів української науки й культури, зразки образних народних висловів, порівнянь, різножанрових форм гумористичних текстів; окремі теми посібника «Ukraynasa öğreniyorum» («Вивчаю українську мову») для турецькомовної аудиторії [9] знайомлять із відомими постатями письменства, естради, спорту в Україні й Туреччині, містять коротку інформацію про найбільші міста двох країн, наводять поширені етикетні конструкції. Значна частина літератури спрямована на «здатність опрацьовувати лексико-граматичний матеріал, уміння прокоментувати науковий текст професійного спрямування, побудувати монологічне або

діалогічне висловлювання» [8, с.6]; при цьому тексти офіційно-ділового й наукового стилів також можуть містити елементи українознавчої тематики.

У працях В. Кононенка, В. Жайворонка, О. Левченко, Н. Данилюк етнокультурні номінації представлені й скласифіковані найбільш повно; в ході засвоєння їх на початкових етапах вивчення української мови як іноземної науковці радять використовувати «методи перекладу зі словником, ілюстрування за допомогою малюнків, фотографій, інтернет-ресурсів, предметів наочності, екскурсій до музеїв, безпосередньої участі у святах і обрядах, вивчення напам'ять поетичних і пісенних текстів, прислів'їв та приказок» [1, с.188].

Спираючись на попередній досвід науковців у галузі мовної освіти іноземних студентів, серед основних напрямів актуалізації етнокультурних знань про Україну, презентації національної специфіки, надбань української науки й освіти засобами мови виокремлюємо такі:

1) залучення текстів української усної народної творчості зі сфери ліричних та історичних пісень, балад, прислів'їв, приказок, загадок, скоромовок як основних репрезентантів етнічної філософії;

2) популяризацію знань про національну символіку (державну, етнічну), зокрема символіку кольорів: синій – небо, вода; жовтий – сонце, пшениця; зелений – життя, природа; червоний – любов, краса; білий – чистота, чесність; рослинну (флористичну) символіку (верба, калина, тополя, вишня, пшениця, соняшник, барвінок, чорнобривці, ряст, рута); символіку тваринного світу (аніمالістичу й орнітологічну: лев, сокіл, жайворонок, ластівка); антропоморфну (Берегиня, Сварог, Ярило; образи християнської релігійної традиції);

3) вивчення зразків українського живопису, графіки, народної архітектури, екстер'єру й інтер'єру українського житла, традиційної святково-обрядової і повсякденної кухні (паска, жайворонки, мандрики, шулики,

маковійчики); надбаннями промислів і ремесел (центрами, майстрами й виробами народного художньо-декоративного мистецтва);

4) знайомство із специфічними проявами духовної культури (світоглядними уявленнями й віруваннями, сімейною і календарно-побутовою обрядовістю, циклом державних і релігійних свят);

5) впровадження в практику зразків українського мовленнєвого етикету (використання форм кличного відмінка, актуалізацію специфічних етноетикетних конструкцій, демінутивних утворень, паралельного вживання повних і коротких імен, висловлення пошанної множини в ситуаціях офіційно-ділової комунікації);

6) знайомство з персоналіями української науки й культури; історією антропонімної і топонімної систем.

Втіленню цих напрямів сприяють навчальні завдання різного типу: створення стилізованих українознавчих абеток; тематичних словників етнознавчого спрямування; підготовка текстів історико-культурного характеру й системи завдань до них; розширення кола комунікативних тем, монологів, діалогів, полілогів, що покликані ознайомити аудиторію іноземних студентів із туристичними місцями України й міст їхнього навчання, різноманітною краєзнавчою інформацією (походженням топонімів та їх різновидів: астіонімів, ойконімів, урбанонімів, годонімів тощо); історією й репертуаром театрів, музеїв, виставок, зокрема й шляхом організації відеоекскурсій; розробка тематичних презентацій, що відображають напрями професійної діяльності іноземних студентів на батьківщині та в Україні, новації у сфері науки й передових технологій.

Так, на базі вивчення курсу «Українська мова як іноземна» на факультетах мистецтв зі студентами з Китаю вмотивованим постає вивчення елементів музичної, вокальної й хореографічної культури України, зокрема використання «Музичної абетки», складеної на базі лексики, що представляє музичні терміни й ілюстрації до них, серед яких назви українських народних

музичних інструментів, танців, ігор, пісень; виконання завдань на прослуховування фрагментів гри на українських і китайських етнічних інструментах з їх впізнаванням на слух і називанням; використання аудіозаписів уривків із творів класиків української й китайської музики; вивчення жанрового різноманіття української народної та сучасної пісні й танцю; розгляд творчості персоналій українських музикантів, співаків, композиторів, хореографів, а також створення на цій основі «Галереї портретів» (Григорія Сковороди, Максима Березовського, Артемія Веделя, Миколи Лисенка, Віктора Косенка, Петра Сокальського, Миколи Коляди, Миколи Леонтовича, Соломії Крушельницької, Левка Ревуцького, Кирила Стеценка, Михайла Вербицького, Василя Барвінського, Клавдії Шульженко, Олександра Білаша, Івана Карабиця, Григорія Верьовки, Платона Майбороди, Лесі Дичко, Володимира Івасюка, Анатолія Солов'яненка, Мирослава Скорика, Богодара Которовича, ін.), проведення паралелей із досягненнями китайських митців, знайомство з творами класиків української й китайської літератури, зокрема особливостями функціонування лексики музично-хореографічної культури в їхніх творах.

Студенти економічних спеціальностей розширюють свій словниковий запас, працюючи з текстами щодо зіставлення економічної й політичної систем України й Туркменістану, вивчення діяльності провідних економістів, коментування традиційних і нових галузей господарського сектору, промислів і ремесел від найдавніших часів до сьогодення, лексики і текстів, що презентують специфіку історико-етнографічних та економічних (промислових і аграрних) регіонів двох країн.

Систематизація досвіду, творче його переосмислення, узагальнення теоретико-методологічних аспектів упровадження етнокультурологічної тематики як провідного стимулу для творення сучасного іміджу України у світі сприятиме виробленню нових і нестандартних підходів до викладання української мови для представників іноземних країн, слугуватиме

популяризації її у світі як мови глибоких традицій, а також мови сучасної модерної нації, носія оригінальної культури й цивілізації.

Література:

1. Данилюк Н. Лексика з національним культурним змістом на початковому етапі вивчення української мови іноземцями. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2012. Вип. 9. С. 186-189.
2. Жайворонок В. Знаки української етнокультури. Словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. 703 с.
3. Жлуктенко Ю.А., Карпиловская Е.А., Ярмач В.И. Изучаем украинский язык. Самоучитель. К.: Либідь, 1992. 216 с.
4. Калашник В.С. Опришко В.Я., Свашенко А.А. Русско-украинский разговорник. Київ: Вища школа. 1992. 217 с.
5. Кононенко В.І. Українська лінгвокультурологія. Київ : Вища школа, 2008. 327 с.
6. Російсько-українсько-турецький розмовник для іноземних студентів усіх напрямків підготовки денної форми навчання. Укл. О.С. Черемська, Л.П. Петрова Озель, І.М. Шелепкова. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 108 с.

Розвиток особистості іноземних студентів за рахунок формування професійно-ціннісного ставлення до освітньої діяльності

Семененко І.Є.

*к. пед. наук, доцент кафедри мовної підготовки
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна
e-mail: inga.semenenko@ukr.net*

Необхідність соціалізації іноземних студентів у нерідній країні спрямовує викладачів до надання їм допомоги та підтримки. Цей процес включає широке коло адаптаційних заходів, перегляд уявлень про життя за кордоном і вироблення стратегії власної життєдіяльності в країні навчання. Тобто успішність навчання іноземних студентів досягається високим рівнем адаптованості до нових умов життя й навчання в нерідній країні.

Адаптаційна програма підготовки іноземних студентів має бути створеною відповідно до певних засад та інтегрувати у собі принципи:

- наступності освітнього процесу як діяльності, що враховує попередній досвід і набуті знання та вміння з профілюючих дисциплін;